נישואי בעולה

נחלקו הפוסקים בדין נישואי בעולה ובדין נואף הנושא את בעולתו.

לדעת **הנוב"י** (תנינא אה"ע סי' פב, הו' בפת"ש סי' סב סק"ט) הכל תלוי בחיבת הביאה, שאם כבר טעמו שניהם **טעם ביאה**, הרי הם כאלמון ואלמנה, ואין לברך ז' ימים, אלא יום א' בלבד, וכן אין לה שמחה אלא ג' ימים בלבד. והוא הדין אפילו נואף הנושא את בעולתו, וכ"ש אלמון הנושא בעולה של אחר.

ולדעת **הגינת ורדים** (אה"ע כלל א' סי' יז, הו' שם) הדין יהיה כנ"ל רק אם נבעלה לאחר, אבל בעולתו דינה כבתולה לברכה ולשמחה, ואף אם הוא אלמון. וכ"כ **בשו"ת שמש צדקה** (סי' ה) בביאור דברי הגינת ורדים ולמסקנה שכן הוא ע"פ המנהג.

אמנם לדעת **החת"ס** (אה"ע ח"א סי' קכג) ישנם שני דברים, **חיבת ביאה וחיבת חופה**, ואם יש אפילו רק אחד מהם, הרי היא כדין בתולה לברכה ולשמחה, והשיג על דברי הנוב"י הנ"ל. וכתב להלכה, שפנוי נואף שנשא בעולה פנויה או אלמנה, יש לו ז' לברכה ולשמחה, אע"פ שטעם טעם ביאה, משום **חיבת נישואין** ראשונים, **ואפילו אם נושא בעולתו** יש שמחת נישואין ראשונים ויש לו **ז' לברכה ולשמחה**. וכן אלמון הנושא בתולה ג"כ יש לו ז' לברכה כיון שיש לו **חיבת ביאה**. אבל אלמון שנשא בעולה, אפילו בעולה דידיה, אין להם אלא יום אחד לברכה, משום שאין כאן חיבת נישואין ולא חיבת ביאה.

וכתב עוד דאלמנה שלא נבעלה, אין לה ז' לברכה משום ספק ברכות, אבל יש לה ז' לשמחה משום שצריכה פיוס ושמחה, בשונה מנבעלה שאינה צריכה כ"כ, ואין לה אלא ג' ימים.

בשו"ת שמש צדקה (שם בהגהת בן המחבר) כתב שכדעת הנוב"י כן דעת **הדבר שמואל** (סי' רעה) **והכנה"ג** (הגה"ט או"ח סי' תרסט בסופו) **והלקט הקמח** (דף קב ע"ב). והטעם כתב משום שהיא שנואה לו ובזויה בעיניו, שהרי עשה בה עבירה, ולכן אין לו בה שמחה.

וכן פסק **בסידור בית עובד** (דיני ברכות חתנים אות ז') ובספרו **שו"ת ישא ברכה** (דף קו טור ב' וג').

וכן פסק **בספר חיים ושלום** (פלאג'י, ח"ב סי' עד) שאף בעולה דידיה אין לה אלא יום אחד לברכה, ורק במשודכתו, שבא עליה לפני הנישואין, היקל שיש להם ז' ימים. וכן דעת **השדי חמד** (חו"כ סי' יד) להקל רק במשודכתו שיהיה להם ז' ימים לברכה, וכן דעת **החינא וחסדא** (ח"א דקט"ו טור ב').

ובחקרי לב (סי' לב) כתב כדעת **החת"ס** שאם הוא בחור פנוי שלא נשא, אף שנאף, מ"מ יש לו ז' ימים של ברכות, אף אם נושא אלמנה, וכ"ש פנויה בעולה או בעולת עצמו, וחלק על מש"כ השמש צדקה הנ"ל ע"פ הגינת ורדים.

וכ"כ **בשו"ת יביע אומר** (ח"ה סי' יא) להורות כדברי החת"ס והחקרי לב, שכל זמן שיש צד בחרות אצל אחד מהם, יברכו ז' ימים. והראיה לכך היא שאף בחור שנשא אלמנה יש לו ז' לברכות לכו"ע, ולא גרעה בעולת עצמו מאלמנה לענין זה שיש לו חיבת נישואין ראשונים, משום שלפני הנישואין בא עליה באיסור ועכשיו יבוא עליה בהיתר, ולכן יש להם חיבת חופה ראשונה אף שהיתה בעולת עצמו.

וצד בחרות היינו שהבחור לא נשא אף פעם, אף שנאף, או שהבחורה הרי היא בתולה. אבל אם הבחורה בעולה, אף שלא נישאת ואלו הם נישואיה הראשונים, מ"מ אין זו בחורה אלא בעולה, ודינה כאלמנה. וכתב שכן פסק **בשו"ת עבודת השם** (אה"ע סי' ה).

ומשמע **בשו"ת יבי"א** שם, **שאלמון שבא על משודכתו**, אין לו אלא יום אחד, משום דאין הטעם של בחרות, אפילו אם היתה בתולה ורק הוא בלבדו בא עליה, משום

שאין כאן שום צד בחרות. ורק בבחור הנושא משודכתו הקילו כאשר בא עליה משום שיש לו צד בחרות. וכתב שאף לטעם הפוסקים הנ"ל שהחמירו בבעולה לאחרים ולא התירו אלא בבעולה שלו או במשודכתו, מ"מ לא התירו כן אלא בבחור, אבל באלמון לכו"ע אין טעם להתיר אף בבא על משודכתו. ע"ש.

וכן נהוג להורות כדעת החת"ס הנ"ל והפוסקים אשר עמו.

נישאו אזרחית או חיו חיי אישות

יש לעיין במקרה שהיו נשואים בנישואין אזרחיים בלבד, או שחיו יחד זמן מרובה אף ללא נישואין אזרחיים, ועכשיו באים להינשא בחופה וקידושין, מה דינם.

הנה, בענין זה כתב **בשו"ת קנין תורה** (ח"ג סי' לב) שגם החת"ס יודה שהוא כאלמון, שהרי כבר דר עמה בדרך אישות, והיינו באופן שרגילים זה לזה, ומחוייבים זה לזה עכ"פ במקצת, ואפילו הולידו ילדים, בחלק מהמקרים, לכן ודאי שהוא כאלמון הנושא אלמנה שאין להם אלא יום אחד לברכה. ודייק מדברי החת"ס שלא כתב "חיבת ביאה" אלא פעם אחת בתשובה, אבל במשך כל התשובה כתב כמה וכמה פעמים "חיבת נישואין", היינו שהדבר תלוי בחיבתו ושמחתו בחיי הנישואין המתחדשים לו, ולאו דוקא בחיבת ושמחת החופה והקידושין כדת משה וישראל, והרי כבר חי חיי נישואין ואישות לכל דבר וענין, ולכן הרי הוא כאלמון לכל דבר. ע"ש.

וכן יש להורות כדבריו בכגון דא ובמקרים הדומים לזה.

ומהנסיון, ראינו הרבה זוגות כאלה, שגילו דעתם שיותר נוח להם בהרבה לעשות רק יום אחד בלבד של ברכות, ולא שבעה ימים, מטעם הפשוט ומובן, שהרי אין זו חתונה רגילה ואינם חפצים לעשות יותר מדי רעש מסביב לזה, ועוד שזה טירחה רבה, להם ולקרוביהם, מה גם שהשמחה השורה בחגיגת הנישואים האלו אינה גדולה כשמחת נישואין רגילין, וכמובן בפשטות.

וכן הדין אם חיו יחד באותו בית זמן ניכר למטרת חיי אישות, שכיון שחיו חיי אישות, כבר אין חיבת נישואין. וגם אם גרו יחד והפסיקו וחזרו, כמה פעמים כך, הכל תלוי באם חיו חיי אישות תקופה אחת, ויש להפעיל את החוש ושיקול הדעת.

ואם לא חיו ממש יחד לתקופה מסויימת אלא רק כמה ימים או תקופה קצרה, אלא שמטרתם היתה בשביל השחוק והתאווה, אין זה חיי אישות, ועדיין יש להם חיבת נישואין, ומברכים להם ז' ימים.

ויש גם מציאות של **דירות שותפים** שאין מטרתם לחיי אישות, אלא לגור סמוך למקום עבודה או לימודים, וגרים ביחד עם שותפים כדי להתחלק בתשלום השכירות. ובזה יש להפעיל שיקול הדעת, שגם אם עיקר מטרתם היא כנ"ל אך מכח המציאות נכשלים יחד בקביעות, יש לבחון היטב אם הדבר מבוסס על שחוק ותאוות ניאוף או שיש כאן חיי אישות ביניהם. ובדרך כלל, אם ישנם עוד שותפים בדירה, קשה לומר שמתכוונים לחיי אישות ממש, שאין זה דרך אישות כלל, אף אם ייחדו לעצמם חדר, שאם היו רוצים לחיות חיי אישות היו עוברים לגור יחד בבית אחר המיוחד להם בלבד. וא"כ אין זה אלא לשחוק ותאווה בלבד, ועדיין יש חיבת נישואין. וצ"ע בזה היטב.